

Luoli -Luonnosta liiketoiminnaksi -hanke

LOPPURAPORTTI

Hankeaika: 1.8.2016 - 31.10.2017

**Itä-Lapin kuntayhtymän ja Rovaniemen koulutuskuntayhtymän Lapin
ammattipiston yhteistyöhanke**

LAATIJAT

projektipäällikkö Leila Juntila

projektisuunnittelija Aini Ojala

Sisällysluettelo

1.	Toteuttajan nimi	3
2.	Hankkeen nimi ja hanketunnus	3
3.	Yhteenvedo hankkeesta	3
4.	Raportti	5
4.1.	Hankkeen tavoitteet	5
a.	Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on	5
b.	Hankkeen tavoitteet	5
4.2.	Toteutus	7
a.	Toimenpiteet	7
b.	Aikataulu	11
c.	resurssit	11
d.	toteutuksen organisaatio	12
e.	kustannukset ja rahoitus	13
f.	raportointi, seuranta ja arviointi	13
g.	toteutustapa ja riskien hallinta	16
4.3.	Yhteistyökumppanit	17
4.4.	Tulokset ja vaikutukset	17
5.	Esitykset jatkotoimenpiteiksi	27
6.	Allekirjoittajat ja päiväys	28

1. Toteuttajan nimi

Hankkeen on toteuttanut Itä-Lapin kuntayhtymä (kunnat Kemijärvi, Pelkosenniemi, Salla ja Savukoski) ja Sodankylän kunta tuensiirtosopimuksella yhteistyöhankkeena Rovaniemen koulutuskuntayhtymään kuuluvan Lapin ammattiopiston kanssa. Pää toteuttaja on ollut Itä-Lapin kuntayhtymä ja Lapin ammattiopisto on ollut yhteistyökumppani.

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

LuoLi – Luonnosta liiketoiminnaksi -hanke, hankenumero: 22170

3. Yhteenvedo hankkeesta

Luoli -hankkeen toiminnalla on ollut tarkoituksena vahvistaa luonnontuotealan yritysten edellytyksiä kehittää toimintaansa tuottavaksi liiketoiminnaksi sekä vahvistaa luonnontuotealan eri toimijoiden välistä yhteistyötä hankkeen toteutusajalla 1.8.2016–31.10.2017.

Hankkeessa on tehty useita kartoituksia, jotka liittyvät luonnosta kerättävien raaka-aineiden keruun, varastotoiminnan, viljelyn nykytilan ja tulevaisuuden tarpeiden selvittämiseen. Kartoitusten kohteena ovat olleet myös luonnontuotealan kehittämiseen soveltuvat olemassa olevat ja uudet tarvittavat koulutus- ja yritystilat Lapin ammatillisissa oppilaitoksissa, Rovaniemen alueella ja Itä-Lapissa. Hankkeen toimintana on selvitetty alueella toimivien muiden alojen (matkailu, kauppa, hyvinvointi) yritysten halukkuus ja tarve kehittää yhteistyötä luonnontuotealan pk-yritysten kanssa. Lisäksi on kartoitettu luonnontuotealan kasvu- ja kehittämisorientoituneiden yritysten kehittämistarpeita.

Hanke on järjestänyt Itä-Lapin kunnissa ja Sodankylässä sekä Lapin koulutuskuntayhtymän alueella Ranualla, Rovaniemellä ja Ylitorniolla työpajoja luonnontuote- ja matkailualan toimijoille yhteistyössä kuntien elinkeinotoimijoiden ja muiden hankkeiden kanssa eri teemoista, kuten keruutoiminnan tehostamisesta, ruokamatkailusta, tuotteistamisesta ja markkinoinnista.

Kemijärvellä on saatu tuotantotilakartoitusten pohjalta suunniteltua ja toteutettua toimivat tuotantotilat luonnontuotealan yrittäjille yhdessä Kemijärven kaupungin elinkeinotoimen kanssa. Tilat on saatu toimintakuntoon ja yrittäjien käyttöön keväällä 2017 Kemijärven kaupungin avustuksella.

Rovaniemen Markkinakiinteistöt Oy:ltä on saatu vuokrattua koeluonteisesti tilat luonnon raaka-aineiden esikäsittelyä ja varastointia sekä poimijakoulutusta varten kesäkuussa 2017. Kalusteet ja laitteet, kuten kuivurit, saatiin lainaksi Lapin ammattiopistolta. LuoLi -hankkeen toimenpiteiden kohteena olleet luonnontuotealan yrittäjät ja yrittäjyyttä suunnittelevat henkilöt ovat yhdessä

toimineet näissä tiloissa ja organisoineet keruutoimintaa usean yrityksen tarpeisiin. Kuluneen kesän aikana on kerätty arvokasta kokemusta jatkoa ajatellen.

Ensimmäinen yritysryhmähakemus on jätetty kesäkuussa ja elokuun alussa sille saatiin myönteinen rahoituspäätös ELY-keskuksesta. Hankkeen avulla vahvistetaan Ranuan luonnonvarayrittäjien liiketoimintaa suunnittelemalla ja kehittämällä hyvinvointialan tuotteita ja palveluja verkostoyhteistyönä. Hanketta hallinnoi Lapin Ammattikorkeakoulu. Itä-Lapin alueelle suunnitellaan myös yritysryhmähanketta LuoLi-hankkeen, kuntien elinkeinotoimien ja mukaan tulevien yrittäjien yhteistyönä.

Hankehenkilöstö on tehnyt laajasti yhteistyötä eri toimijoiden, kuten Lapin liiton, Leader -ryhmien, ProAgrian, Lapin ammattikorkeakoulun, Luonnonvarakeskuksen, järjestöjen, kuntatoimijoiden sekä muiden hankkeiden kanssa Lapissa ja koko Suomessa.

Viestintää ja tiedotusta on tehty esitteiden, nettisivujen, LuoLi -hankkeen facebook -sivujen, uutiskirjeen ja median kautta. Hanketta on esitelty useissa tapahtumissa Lapissa, Oulussa ja Joensuussa (luonnontuotepäivillä) sekä yhteistyötapaamisissa.

4. Raportti

4.1. Hankeen tavoitteet

a. Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014 -2020 tavoitteena on, että osaaminen, tiedonvälitys, innovaatiot ja yhteistyö maaseudulla lisääntyvät, hanke kehittää maaseutuväestön työllistymismahdollisuuksia, maataloustuotannon kilpailukyky vahvistuu.

Lapin alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014–2020 mukaisesti hanke rakentaa osaltaan Lapin asemaa luonnontuotealan veturina ja auttaa lisäämään osaamista koko luonnontuotealan tuotantoketjussa ja kehittäjäverkostossa.

Hanke toteuttaa Lappi-sopimusta, jossa luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen ja uudet alat luovat työtä ja toimeentuloa Lappiin. LuoLi -hanke edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä luonnontuotealalla ja edistää uuden työn ja toimeentulon syntymistä Lapin maaseudulle. Lappi-sopimuksen mukainen luonnonvarojen jalostaminen ja jalostusasteen nosto on yksi hankkeen keskeisistä tavoitteista.

Hanke toteuttaa päivitettävänä olevaa Itä-Lapin kuntayhtymän elinkeinostrategiaa. Aiemmassa elinkeinostrategiassa luonnontuoteala oli kehitettävänä uutena alana, nyt luonnontuotealan kehittäminen nostettiin yhdeksi painopistealaksi. Hankkeessa tehtäviä kartoituksia käytetään strategian päivittämisessä luonnontuotealan ja eri alojen yhteistoiminnan osalta.

b. Hankkeen tavoitteet

LuoLi -hankkeen toiminnalla vahvistetaan luonnontuotealan yritysten edellytyksiä kehittää toimintaansa tuottavaksi liiketoiminnaksi sekä vahvistaa luonnontuotealan eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Pitkän tähtäimen tavoite on Lapin luonnontuotteiden jalostusasteen nosto.

Hankkeen tavoitteena on kartoittaa, mitä toimivat raaka-aineiden toimitusketjut sekä luonnosta että viljelmiltä jalostaville yrityksille, koulutuksiin tai tuotekehitykseen vaativat. Tällä vähennetään alan kehittämisen pullonkaulaksi havaittua raaka-aineen saannin epävarmuutta. Tämä tavoite sisältää sekä keruutuotteiden varastointitoiminnan kartoitusta että luonnonkasvien näytemaan perustamisen tarvekartoitusta koulutuksen ja neuvonnan sekä lisäysmateriaalin turvaamiseksi.

Tavoitteena hankkeella on kartoittaa luonnontuotealan koulutuksen ja tuotekehityksen tilat ja niiden käyttö Lapissa, jotta toinen yritystoiminnan pullonkaulaksi havaittu ongelma eli tilaongelma voidaan

ratkaista kustannustehokkaasti. Tavoitteena on myös edistää tilojen yhteiskäyttöä ja alan pitkäjänteistä kehittämistä.

Hankkeen avulla tavoitellaan kasvu- ja kehityshakuisten, ns. veturiyritysten löytämistä ja niiden yhteistyömahdollisuuksien selvittämistä pienten, aloittelevien luonnontuotealan yritysten kanssa. Tavoitteena on, että nämä veturiyritykset vetäisivät muita yrityksiä kasvuun. Näitä yrityksiä voivat olla myös muiden alojen yritykset, kuten matkailun ja hyvinvointialan yritykset. Tavoite on, että hankkeen jälkeen yritykset käyttävät enemmän oman alueen luonnontuotteita ja alojen yhteisestä kehittämisestä tulee arkipäivää.

Tavoitteena on myös laatia Itä-Lappiin kolmivuotinen luonnontuotealan strateginen kehittämissuunnitelma, missä hyödynnetään hankkeessa tehtyjä kartoituksia sekä muuta hankkeessa syntynyttä tietoa.

Tärkeä osa kehittämistä ovat kansainväliset yhteydet, koska niiden avulla saadaan uutta näkökulmaa koko alan kehittämiseen, tuotteiden markkinoihin ja markkinoimiseen ulkomailla. Hankkeen avulla tavoitellaan kansainvälisyyden lisäämistä luonnontuotealalle sekä hyvien mallien hankkimisella että kauppamahdollisuuksien edistämisellä.

Yleisenä tavoitteena hankkeessa on luonnontuotealan osaamisen lisääminen yhteistyön kautta. Tämän seurauksena voidaan nostaa luonnontuotteiden jalostusastetta ja sitä kautta toiminnan tuottamasta lisäarvosta suurempi osa jää alueelle.

4.2. Toteutus

a. Toimenpiteet

Hankkeelle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tehdyt toimenpiteet olivat:

Työpaketti 1: Raaka-aineiden saannin turvaamisen kartoitus

Raaka-aineiden saannin turvaamisen kartoitus toteutettiin kumppanuushankkeena yhdessä Itä-Lapin kuntayhtymän ja Rovaniemen koulutuskuntayhtymän kesken.

Rovaniemen koulutuskuntayhtymän alueen kuntien ja niissä toimivien yritysten kartoitus toteutettiin LuoLi -hankkeen työntekijöiden toimesta. Itä-Lapin alueen kuntien raaka-aineiden saannin turvaamisen kartoitus toteutettiin yhteistyössä ulkopuolisen asiantuntijapalvelun eli ProAgria Lappi ry:n yritysasiiantuntijan Johannes Vallivaaran kanssa. Aineistoa on kerätty yrityshaastatteluin että asiantuntijoiden kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta.

Haastattelussa on käytetty yhdessä laadittua haastattelulomaketta. Tiedot tallennettiin Webropol-alustalle. Haastattelun avulla haluttiin saada tietoa luonnontuotealan yritysten liikeideasta, arvopohjasta, nykytilasta ja tulevaisuuden suunnitelmista. Tähän kuuluivat kuvaukset toiminnan laajuudesta ja kannattavuudesta, toimitiloista, keskeisistä laitteista, raaka-aineiden saatavuudesta ja hankintaprosessista sekä yritysten tekemästä yhteistyöstä muiden yritysten kanssa. Haastattelussa kartoitettiin myös yritysten visioita, strategisia valintoja, liiketoimintasuunnitelmien ja tulosenusteiden ajantasaisuutta, asiakassegmenttiä nyt ja tulevaisuudessa sekä elintarvikkeita, joita yritykset tuottivat.

Haastatteluja tehtiin yhteensä 27 yrittäjälle, joista kahdeksan toimi Itä-Lapin alueella ja 19 muualla Lapissa. Haastateltavat olivat alkutuotannon, kuten viljelyn tai keruun parissa toimivia sekä luonnontuotteita elintarvikkeiksi tai lisäravinteiksi jalostavia yrityksiä. Osalla yrityksistä oli lisäksi palvelutoimintaa, kuten hyvinvointipalveluja, matkailun ohjelmalveluja sekä ravintola- ja pitopalvelutoimintaa.

Hanke on tehnyt yhteistyötä Sodankylässä toteutettavan Luonnontuotteiden keruusta kipinä kylvään -hankkeen kanssa. Hankkeessa luodaan toimintamalli keruutoiminnan järjestämiseksi.

Työpaketti 2: Tilatarpeiden kartoitus:

Rovaniemen koulutuskuntayhtymän luonnontuotealan työtilojen ja välineiden kartoitus ja toteutus:
Hankkeessa on kartoitettu Rovaniemen koulutuskuntayhtymän omistuksessa olevien toimitilojen ja

välineiden hyödyntämistä Jänkätien, Porokadun, Jokiväylän ja Kemijärven yksiköissä. Myös lakkautetun Metsäruusun yksikön välineiden tehokasta hyödynnettävyyttä selvitettiin yhteistyössä eri yksiköiden opettajien ja vastuuhenkilöiden kanssa.

Jänkätiellä toimivat mm. elintarvikealan ja leipomo-konditoria-alan koulutus- ja tuotekehitystilat, joita yritykset voivat myös vuokrata tuotekehitystarpeisiin. Yritykset voivat hyödyntää myös opiskelijoiden työpanosta ja näin saadaan synnytettyä tiivis, molempia hyödyttävä yhteistyö yritysten ja opiskelijoiden välille. Jänkätien tiloista puuttuu luonnontuotteiden vastaanotto- ja esikäsittelytila, joka vaikeuttaa luonnontuotealan yritysten toimintaa ja alan opetusta. Tähän ei saatu parannusta kuntayhtymän organisaatiomuutoksen ja tilojen uudelleenjärjestelyn vuoksi. Porokadulla toimivat edelleen hyvinvointialojen koulutukset ja sieltä löytyvät ajanmukaiset tilat ja välineet hoito- ja kauneusalojen koulutukseen ja palvelutuotteiden kehittämiseen. Metsäruusun lakkautetun yksikön laitteista ja välineistä suurin osa on siirretty Kemijärven yksikköön, viimeiset siirrettiin LuoLi-hankkeen avustuksella Rovaniemelle hankittuun toimitilaan Pöykkölään.

Itä-Lapin kuntien luonnontuotealan yritysten tilatarpeiden kartoitus ja toteutus:

Kemijärven alueen tuotantotilakartoitus on tehty alueen luonnontuotealan yrittäjille yhteistyössä Kemijärven kaupungin elinkeinotoimen kanssa. Kemijärvellä hanke on järjestänyt useita tuotantotilas suunnittelutyöpajoja ja kuuteen paikkaan on tehty tuotantotila-arviointikäynnit (Tohmon entinen kauppa, Tohmon koulu, hallitila Halmetie 7, Soppelan koulu, Lapin ammattiopiston koulutustilat Halmetie 3 ja Seminaarinkatu 10:n keittiötilat). Työryhmässä on ollut mukana luonnontuotealan yrittäjiä, Kemijärven kaupungin teknisen- ja elinkeinopuolen toimijat, terveystarkastaja, palolaitoksen palopäällikkö ja asiantuntijana tuotantotila-arkkitehti. Lopputulema oli, että tuotantotilaksi valittiin Seminaarinkatu 10 keittiötilat. Tuotantotilojen vuokrauksesta vastaa Kemijärven kehitys ja se on investoinut tilaan koneet ja laitteet kemijärveläisille luonnontuotealan yrittäjille. Toiminta on aloitettu toukokuussa, mukana on toiminnan alkuvaiheessa kolme kemijärveläistä yrittäjää.

Sallan alueella on tehty arviointikäynti kunnan omistamaan Salmivaaran entiseen Metlan tilaan. Pelkosenniemiellä ei ole tehty tuotantotila-arviointikäyntejä. Savukoskella on tehty arviointikäynti kunnan omistamaan kiinteistöön.

Toimeksianto sopimuksella ProAgria Lappi on tehnyt kartoituksen, johon on sisältynyt Lapin ammattiopiston Kemijärven yksikön tila- ja laitetarpeiden kartoitus ja yhteistyön kehittäminen eri käyttäjäryhmien kesken. Lapin ammattiopiston Kemijärven yksikön elintarvike- ja kosmetiikkatuotteiden tuotantotilat ovat ensisijaisesti opetuksen käytössä, mutta opiskelijoilla on mahdollisuus tehdä siellä opintoihinsa liittyviä tuotekehityskokeiluja ja aloitella tuotantoaan. Tiloja vuokrataan jossain määrin ulkopuolisille yrittäjille.

Työpaketti 3: Veturiyritysten ja -yrittäjien kartoitus

Veturiyritysten kartoitusta on tehty hankkeen työntekijöiden toimesta yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa. Kartoituksen kohteena olivat Lapissa luonnontuotealan yritykset ja -veturiyritykset, jotka voivat vetää imussaan muitakin yrityksiä kasvuun ja kannattavaan liiketoimintaan.

Muiden alueiden luonnontuotealan yrityksiä on tavoitettu mm. valtakunnallisen koordinaatiohankkeen LUMOA:n avulla. Hanke on järjestänyt useita Skype:n kautta pidettyjä palavereja hanketoimijoiden kesken ja niissä on saatu tietoa yrityksistä ja niiden tarpeista. LUMOA-hanke on myös rakentanut Aitoluonto-sivuston, jonka kautta yritykset ovat voineet verkostoitua keskenään, markkinoida itseään ja toimintaansa ja välittää raaka-aineita niitä tarvitseville yrityksille. Myös Ely-keskuksen, TEM:n luonnontuotetoimialan kautta on saatu tietoa valtakunnallisesti ja kansainvälisesti toimivista yrityksistä, joilla on kiinnostusta toimia yhteistyössä lappilaisten luonnonvara-alan yritysten kanssa. Kansainvälisiä yhteyksiä on luotu Itävallassa ja Saksassa toimiviin yrityksiin ja yhteistyö on käynnistynyt.

Muiden toimialojen veturiyrityksiä on kartoitettu erityisesti matkailun piiristä. Useita työpajoja on järjestetty matkailuyritysten ja luonnontuotealan yritysten törmäyttämiseksi eri puolilla Lappia mm. Pelkosenniemen Pyhätunturilla, Kemijärvellä, Sallassa, Ranualla ja Ylitorniolla. Yhden ison keramiikkayrityksen tarpeita kartoitettiin kesällä 2017 ja niiden pohjalta käynnistyi yhteistyö yritysten välille, myös yksi työpaikka syntyi tähän rajapinnalle.

Muutaman lappilaisen luonnontuotealan veturiyrityksen tarpeita kartoitettiin haastatteluilla ja työpajoilla ja niiden pohjalta käynnistettiin kehittämistoimet, joihin yritykset toivoivat tukea hankkeelta. Nämä liittyivät usein raaka-aineen saannin turvaamiseen ja erityisosaamisen hankkimiseen esimerkiksi tuoteturvallisuuden, muotoilun ja markkinoinnin alueilta.

Työpaketti 4. Kehitystyön tarpeiden kartoitus

Kehitystyön tarpeita kartoitettiin yritys haastatteluin, työpajojen ja muiden tapaamisten avulla. Myös monista verkostoista saatiin tietoa luonnontuotealan haasteista kokonaisuudessaan sekä yksittäisten toimijoiden tasolta.

Rovaniemen koulutuskuntayhtymän alueen luonnontuotealan kehitystyön tarpeiden kartoitus: Kartoitukseen haasteltiin 19 lappilaista yrittäjää. Osa toimi alkutuotannon, kuten viljelyn, puutarhan- ja mehiläishoidon, osittain myös lihan ja kalan tuotannon ja luonnontuotteiden keruun parissa, osa taas niiden jalostuksessa, myynnissä ja markkinoinnissa. Haastattelut toteutettiin syksyn 2016

ja kevään 2017 aikana Lapin ammattiopiston projektisuunnittelijoiden Aini Ojalan ja Rauni Korva-Hyötylän toimesta. Yritykset sijoittuivat maantieteellisesti ympäri Lappia.

Itä-Lapin alueen luonnontuotealan kehitystyön tarpeiden kartoitus ja toteutus:

Kartoitus ja toteutus on toteutettu ulkopuolisena asiantuntijapalveluna yhteistyössä hankehenkilöstön kanssa, jonka toteutuksesta on vastannut ProAgraria Lappi. Kartoitus on valmisteltu keräämällä aineistoa sekä yrityshaastatteluin että asiantuntijoiden kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta, joista on tehty yhteenvetoja sekä toimenpidesuosituksia.

Työpaketti 5: Viestintä

Hankkeen alussa hankkeelle on laadittu viestintäsuunnitelma, joka sisältää sisäisen ja ulkoisen viestinnän suunnitelman sekä aikataulun. Viestinnässä on noudatettu EU -osarahoitteisten hankkeiden viestintäohjeita. Rahoittajalle on raportoitu hankkeen etenemisestä rahoittajan vaatimusten ja ohjeiden mukaisesti. Hankkeen sisäinen viestintä on toteutettu tapaamisten, sähköpostin, puhelimen ja kirjeenvaihdon avulla. Hankkeen sisäisessä viestinnässä ja tiedon levittämisessä Itä-Lapin luonnontuotealan yritystoiminnan viestinnässä on käytetty hyväksi Itä-Lapin elinkeinotiimiä, johon kuuluvat kaikki Itä-Lapin kuntien elinkeinojen kehittäjät. Lapin ammattiopiston viestinnässä on hyödynnetty Lao:n viestintäsuunnitelmaa ja -henkilöstöä. Projektipäällikkö ja -suunnittelijat ovat osallistuneet tapaamisiin säännöllisesti.

Median kautta on tiedotettu suurelle yleisölle hankkeen toiminnasta ja tuloksista. Hankkeesta on tiedotettu myös Itä-Lapin kuntayhtymän ja Lapin ammattiopiston Internet-sivujen avulla. Viestintää yrittäjien kanssa sekä yrittäjien keskinäistä viestintää on kehitetty luomalla yhteistyöverkostoille toimivia viestinnän kanavia esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai käytössä olevien keinojen käyttöä tehostaen.

Hankkeen ulkoisessa viestinnässä tavoite oli saada Lapin luonnontuotteille, palveluille ja yrityksille sekä kehittämistoiminnalle lisää näkyvyyttä kotimaassa ja ulkomailla. Viestinnässä on hyödynnetty mahdollisimman paljon Luonnonvarakeskuksen ja Lapin amk:n Lutunen-yhteistyöhanketta. Ulkoisessa viestinnässä on hyödynnetty aktiivisesti Lappi-brändimateriaalia. Hankkeelle on valmistettu persoonallisia ja houkuttelevia esittelymateriaaleja, joissa on hyödynnetty lappilaisia luonnontuotteita esimerkiksi luonnonyrttiteen ja –saippuan muodossa. Julisteissa ja rollupeissa on tuotu esille teemoja: ”Lapin luonnon voimaa”, ”Hyvää Lapin luonnosta” ja ”Löydä Lapin taika”, jotka vahvistavat luonnontuotteiden potentiaalia ja ainutlaatuisuutta (liitteet).

b. Aikataulu

Tehtävä	elo- syys 2016	loka- marras	joulu- tammi	helmi- maalis	huhti- touko	kesä- heinä	elo- syys	lokakuu 2017
Hankkeen toiminnan käynnistäminen 2016								
Työpaketti 1 Raaka-aineiden saannin turvaamisen kartoitus								
Työpaketti 2 Tilatarpeiden kartoitus								
Työpaketti 3 Veturiyritysten ja -yrittäjien kartoitus								
Työpaketti 4 Kehitystyön tarpeiden kartoitus								
Työpaketti 5 Viestintä								
Hankkeen toiminnan päätöstoimenpiteet 2017								

c. resurssit

Hankkeen vastuuhenkilönä on toiminut Itä-Lapin kuntayhtymän vs. kehittämispäällikkö Sonja Aatsinki 1.8. - 31.10.2016 ja kehittämispäällikkö Dina Solatie 1.11. – 31.10.2017. Rovaniemen koulutuskuntayhtymän vastuuhenkilönä toimi kuntayhtymän johtaja Arto Ylitalo sijaisenaan varajohtaja Veli-Pekka Laukkanen.

Hankkeen käytännön toteuttamisesta on vastannut projektipäällikkö Leila Juntila, Itä-Lapin kuntayhtymä, Kemijärvi ja projektisuunnittelija Aini Ojala, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä sekä projektisuunnittelija Rauni Korva-Hyötylä, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä (työsuhde 19.9.2016 – 17.6.2017). Hankkeen taloudesta vastasivat projektihallinnan sihteerit Kaarina Imponen, Itä-Lapin kuntayhtymä ja projektihallinnan sihteerit Aira Helistekangas, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä.

Hankkeelle on myönnetty 241.285€ määräraha, joka on kokonaisuudessaan julkista tukea. EU: n ja valtion osuus on 95 %, kuntien ja Lao:n osuuden ollessa 5 %. Hankkeelle palkattujen työntekijöiden lisäksi on ostettu asiantuntijapalveluja työpajoihin sekä Itä-Lapin ky:lle yritys- ja tilakartoitusten tekemiseen sekä luonnontuotealan kehittämissuunnitelman laatimiseen.

d. toteutuksen organisaatio

LuoLi - Luonnosta liiketoiminnaksi -hanke on Itä-Lapin kuntayhtymän neljän jäsenkunnan Kemijärven, Sallan, Savukosken ja Pelkosenniemen sekä lisäksi Sodankylän kunnan ja Rovaniemen koulutuskuntayhtymän Lapin ammattiopiston (Lao) yhteistyöhanke. Hankkeen päätoteuttajana toimi Itä-Lapin kuntayhtymä ja osatoteuttajana Rovaniemen koulutuskuntayhtymän Lapin ammattiopisto.

Hankkeen työntekijät

Leila Junttila, projektipäällikkö, Itä-Lapin kuntayhtymä, Kemijärvi,
työsuhde 1.8.2016 – 31.10.2017

Aini Ojala, projektisuunnittelija, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, Rovaniemi,
työsuhde 1.8.2016 – 31.10.2017

Rauni Korva-Hyötylä, projektisuunnittelija, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, Rovaniemi,
työsuhde 19.9.2016 - 17.6.2017

Kaarina Imponen, projektihallinnan sihteeri, Itä-Lapin kuntayhtymä, Kemijärvi
työsuhde 1.8.2016 – 31.10.2017

Aira Helistekangas, projektihallinnan sihteeri, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, Rovaniemi,
työsuhde 1.8.2016 – 31.10.2017

Ohjausryhmä on kokoontunut hankkeen aikana kolme kertaa varsinaiseen kokoukseen ja neljä kertaa sähköpostin välityksellä. Erilaisia tapaamisia ja palavereita pidettiin yhteistyöhankeiden ja yhteistyötahojen kanssa tarpeen mukaan.

Ohjausryhmän varsinaiset jäsenet ja varajäsenet:

Ohjausryhmän puheenjohtaja Anu Tossavainen, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, Lapin ammattiopisto (31.8.2017 saakka), varajäsen Ritva Vartiainen (31.8.2017 saakka)

Anita Ruokamo, Itä-Lapin kuntayhtymä

Mikko Niemelä, Sallan kunta (1.3.2017 saakka), Kirsi Kangas, Sallan kunta (31.10.2017 saakka)

Jouni Ahvenainen, Savukosken kunta

Mika Tenhunen, Pelkosenniemen kunta

Jari Polvi, Kemijärven kaupunki/Kemijärven Kehitys Oy

varajäsen Soile Matero valittiin ohjausryhmän puheenjohtajaksi 1.9.- 31.10.2017

Jukka Lokka, Sodankylän kunta, varajäsen Marjaana Aarnio

Simo Alaruikka, ProAgria Lappi ry

Tarja Mattila, Osuuskunta Sallan Poropuisto

Tarja Virkkula, Sallatunturin Tuvat

Jarno Jaksola, Pyhätunturin Ravintolat Oy

Eija Harju, Lapin ELY-keskus

e. kustannukset ja rahoitus

tähän tulee Kaarinan talousraportti 1.8.2016 – 31.10.2017

f. raportointi, seuranta ja arviointi

Hankkeesta on raportoitu hankkeen rahoittajalle Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle rahoituspäätöksessä annettujen ohjeiden mukaisesti. Seurantatiedot on tallennettu sähköiseen Hyrrä- asiointipalveluun raportointijaksojen 1.8.- 31.12.2016 osalta. Hankkeen päätyttyä, viimeisen maksatushakemuksen yhteydessä, tallennetaan sähköiseen Hyrrä –asiointipalveluun seurantatiedot sekä hankkeen loppuraportti. Hankkeesta on raportoitu hankkeen hakijalle Itä-Lapin kuntayhtymälle ja Rovaniemen koulutus kuntayhtymälle.

Määrällinen arviointi:

mittari	määrä
työpajojen ja seminaarien määrä	38
työpajoihin osallistuneiden määrä	450
hankkeen työntekijöiden määrä ja henkilötyövuosi	5 (tarkennetaan marrask.)
osallistuneiden yritysten määrä	39
uusia yrityksiä	2
uusia työpaikkoja	1
kerääjälistöjen kerääjä määrä	200 - 250
yrityksryhmähankkeiden määrä	1
kehittämishankkeiden hankesuunnitelmat	2

Laadullinen arviointi:

Yhteenveto hankkeen saamista palautteista:

Kirjallista palautetta on kerätty kahdeksan kertaa; neljän työpajan ja kahden työpajojen sarjan (molemmissa kolme kokoontumista) jälkeen, päätösseminaarin lopuksi sekä Rovaniemen LuoLi-ryhmältä viimeisessä kokoontumisessa koko hankkeen ajalta. Näihin työpajoihin osallistui yli 200 henkilöä, päätösseminariin 35 henkilöä ja Rovaniemen ”LuoLi -ryhmään” kymmenen henkilöä.

Työpajat: Kaikissa työpajoissa eniten positiivista palautetta saivat verkostoitumisen edistäminen ja toisiin tutustuminen. Yritysesimerkit, konkreettinen tekeminen, kuten ryhmätyöt, monipuolinen ohjelmatarjonta, ja tieto luonnontuotteiden monipuolisesta hyödyntämisestä saivat joka kerta kiitettävää palautetta. Positiivisen, yrittäjäyhtä kannustavan ilmapiirin luomisessa onnistuttiin lähes aina. Usean hankkeen yhteistyönä toteutetuissa työpajoissa välittyi osallistujille toimijoiden hyvä yhteistyö ja monipuolinen asiantuntijuus. Uusia ideoitakin oli syntynyt työpajojen aikana.

Ranuan Hillakoulu-työpajoille toivottiin uusintaa, koska kaikki halukkaat eivät mahtuneet mukaan. Myös työpajan kesto mainittiin liian lyhyeksi joissakin palautteissa. Työpajoja kuvattiin inspiroiviksi, virkistäviksi, antoisiksi, mielenkiintoisiksi, selkeiksi ja paljoa asiaa sisältäviksi. Keruutoiminnan työpajat koettiin innostavina ja ajatuksia herättävinä. Toivottiin jatkossa lisää tämän kaltaisia tilaisuuksia sekä keruukoulutuksia. Yritys- ja markkinointikoulutuksia toivottiin myös.

Päätösseminaari: Kaikki esitykset koettiin hyväksi, inspiroiviksi, selkeiksi ja asiantunteviksi. Erityismaininnan saivat yritysesitykset ja ”Aisti metsä ympärilläsi” – ohjelma. Paikka ja tarjoilut saivat erityismaininnan. Hanketta kiiteltiin hyvästä työstä. Jatkossa toivottiin luonnontuotehankkeiden rinnalle viljelykasvien tuotantoon pohjoisissa olosuhteissa – hanketta.

Rovaniemen LuoLi-ryhmän palaute: Verkostoituminen, muiden tapaaminen, yhdessä tekemisen voima, ”vertaistuki” sekä tiedon saanti olivat tärkeimmät positiiviset asiat, joita hanke on tuonut ryhmälle. Kannustus, positiivisen tekemisen meininki, hienosti järjestetyt tilaisuudet sopivina ajankohtina ja tilojen hankinta mainittiin myös useassa palautteessa. Hanke koettiin erittäin hyödylliseksi. Tuotteistamisen työpajat (ostopalveluna Lapin amk:lta) saivat sekä kritiikkiä että kehuja. Hankeaika koettiin liian lyhyeksi. Jatkossa toivottiin lisää mahdollisuuksia verkostoitumiseen, tukea raaka-aineen keruun suunnitteluun ja organisointiin sekä koulutusta markkinointiin ja yrittäjäosaamiseen.

Ohjausryhmän arvio hankkeen toteutumisesta ja tuloksista

1= ei, 2= mahdollisesti, 3= en osaa sanoa, 4= luulisin, 5= kyllä

	1	2	3	4	5
Saavutettiinkö tehdyillä toimenpiteillä hankkeelle asetetut tavoitteet?				3	3
Saavutettiinkö hankkeelle myönnetyllä rahoituksella riittävät tulokset?				3	3
Voiko hankkeen toiminnan aikana havaita Lapin luonnontuotealan kehittymistä?		1		1	4
Mikä on hankkeen aikaansaama tärkein muutos? <ul style="list-style-type: none"> - Ammattimaisempi toiminta! ala nousi keh.portaalle - Verkottuminen, kartoitukset, kehityssuunnitelma, yritysryhmähankkeet, toimitiloja, 2 uutta yritystä - Hankkeen järjestämät työpajat, verkostoitumis- ja koulutustilaisuudet tavoittivat hyvin luonnontuotealan yrittäjiä ja yrittäjyydestä kiinnostuneita henkilöitä laajalla alueella. Hanke edisti osaltaan toimijoiden verkostoitumista ja Lapin luonnontuotealan positiivista kehittymistä. 					

- Koko alalla ollaan viimeinkin pääsemässä sanoista tekoihin. Hyvät esimerkit Lappi tasolla rohkaisevat. Toivotaan myös kunnissa ja kehittämissyhtiöissä aktiivista otetta. Rohkeutta yrittäjäksi ryhtyviltä ja jo toimivilta toivoisi entistä enemmän.
- Asenneilmapiirin muutos, rinki Rovaniemellä ja tilat Kemijärvellä
- Yrittäjät haluavat yhdessä edistää alan – ja samalla oman – liiketoiminnan kehittymistä. Konkreettisenä tuloksena on yritysryhmähanke.

Vapaa sana!

- Aivan liian lyhyt hanke, vrt. kustannuksia, jotka syntyvät kun hanke käynnistetään (hallinto, tiedottaminen, luottamus toimijoihin jne.) ja sitten se heti kohta ajetaan alas!
- Kiitos hankeväelle! Antoisa hanke ja tavoitteet saavutettiin kiitettävästi
- Hankkeen alkuvaiheen jälkeen se tuli toteutettavaksi nopealla aikataululla. Toteutusaikaan ja laajaan toiminta-alueeseen nähden hankkeessa on huomioitu hyvin riittävät henkilöresurssit, jotta tuloksia oli mahdollista saavuttaa.
- Vielä on älyttömästi koulutusta ja opastusta tehtävä yrityksiin, jotta saadaan oikeasti toimialasta kannattava muillekin kuin muutamille yrityksille

Projektihenkilöstön itsearviointi tehtiin kaksi kertaa hankkeen aikana, ensimmäinen hankkeen puolivälissä (kolme arvioijaa) ja toinen lopussa (kaksi arvioijaa). Itsearvioinnin kysymykset olivat:

Jos hanke alkaisi nyt, mitä toivoisitte tehtävän toisella tavalla ja miksi?

Ovatko tavoitteet olleet tarkoituksenmukaiset?

Missä asioissa on ollut ongelmia?

Mikä on ollut hankkeen tärkein anti?

Onko hankkeen aikana toimintaympäristössä tapahtunut muutoksia? Jos on, miten niihin pitäisi reagoida? Miten toimintaa tulisi muuttaa, jotta tavoitteet saavutettaisiin?

Puolivälin itsearvioinnissa nousivat esille tavoitteisiin pääsemisen kohdalla hankkeen lyhyt aika ja haastavat tavoitteet erityisesti yritysryhmähankkeiden ym. kehittämistoimien käynnistämiseksi. Tavoitteiden konkretisointia toimintasuunnitelmaa ajatellen päätettiin tarkentaa ja keskittyä hankkeen kannalta olennaisimpiin toimenpiteisiin. Ongelmiksi koettiin paitsi hankkeen kesto ja suuret odotukset, luonnontuotealan yritysten pienuus, kehittymättömyys ja vähäinen keskinäinen yhteistyö. Tärkeintä antia olivat olleet kartoitukset, työpajat ja verkostoitumisen käynnistyminen eri hankkeiden sekä luonnontuottajien ja matkailualan yrittäjien välillä. Tuotantotila-asioiden selvittelyyn, muutoksiin ja tarvittaviin toimenpiteisiin käytettiin runsaasti resursseja, mutta tuloksia ei vielä silloin ollut näköpiirissä. Projektityöntekijöitä askarrutti kovasti ajan riittävyys.

Loppuarvioinnissa todettiin, että hankkeen saama kolmen kuukauden jatko-aika oli erittäin tarpeellinen. Tavoitteiden tarkennusta ja konkretisointia olisi voinut tehdä vieläkin enemmän, esimerkiksi potentiaalisimpien yritysten haastatteluja ja muita kartoituksia olisi voinut tehdä

aiemmin ja kehitystoimiin panostaa vielä enemmän niistä saatujen vastausten pohjalta. Hankkeen tavoitteet saavutettiin ja jopa ylitettiin muutoin, paitsi yritysryhmähankkeiden käynnistämisen osalta. Suurimmat harppaukset saavutettiin tuotantotilojen, luonnontuotealan toimijoiden yhteistyön ja liiketoimintaosaamisen kehittämisessä. Ongelmiksi koettiin paitsi yritysryhmien kokoamiset myös ohjausryhmän jäsenten vähäinen osallistuminen kokouksiin tai muuhun hankkeen toimintaan. Tärkein anti hankkeella ovat olleet työpajat ja muut tilaisuudet ja tapaamiset. Näiden avulla on vahvistettu positiivisen yritteliäisyyden ilmapiiriä, uskoa alaan ja omaan toimintaan sekä verkostojen luomista ja vahvistamista eri tasoilla. On huomattu, että kehittämisorganisaatioiden toiminta on tehostunut ja luonnontuotealaa edistetään aidosti yhteistyössä yrittäjien kanssa. Toimintaympäristöissä on tapahtunut ja tapahtuu edelleen suuria muutoksia, esimerkiksi ammatillisen koulutuksen reformi ja määrärahojen leikkaukset, biotalouden tulevat suuret investoinnit sekä maakuntauudistus ovat suuria kysymysmerkkejä, joiden vaikutuksia ei vielä tiedetä. Hankkeen vaikutuksia tullaan näkemään tulevien vuosien aikana.

g. toteutustapa ja riskien hallinta

Hanke on yhteistyöhanke, joka on toiminut aikavälillä 1.8.2016 – 31.10.2017 pohjoisten luonnonraaka-aineiden tuotannon ja liiketoiminnallisen hyödyntämisen kehittämiseksi. Yhteistyö on monipuolista ja jatkuvaa paitsi hanketta toteuttavien organisaatioiden myös muiden hankkeiden, kehittämisorganisaatioiden ja yrittäjien välistä toimintaa.

Hankkeen toteutuksen aikana ovat huomioitu erilaiset riskit, joita hankesuunnitelmassa on kuvailtu. Rahoituksen riittävydestä ja määrärahojen kustannustehokkaasta käytöstä on huolehdittu ja muutoksiin on haettu aina rahoittajan ja ohjausryhmän suostumus. Suurimmat hankinnat on kilpailutettu organisaatioiden ohjeiden mukaisesti.

Hankkeeseen palkatut työntekijät, projektipäällikkö ja projektisuunnittelijat on etsitty hyviä rekrytointikäytäntöjä ja markkinointikanavia hyödyntämällä. Työpajoissa ja muussa asiantuntijatyössä tarvittua erityisasiantuntijuutta on etsitty verkostoja hyödyntämällä. Ohjausryhmän kokoonpanoon ja kokoon olisi pitänyt paneutua paremmin ennen sen asettamista, koska ryhmän jäsenten sitoutuminen ja osallistuminen hankkeen toimintaan, esimerkiksi kokouksiin, on ollut vähäistä. Kokouksia ei ole saatu päätösvaltaisiksi ja niitä on jouduttu täydentämään sähköpostikokouksilla. Niihin on kuitenkin saatu tarpeeksi osallistujia päätösten tekemistä varten.

Tiedottamisen onnistuminen on turvattu tiedotussuunnitelmalla, jossa korostuivat monipuoliset kanavat ja verkostoyhteistyö.

Siihen riskiin, että hankkeeseen osallistuvat henkilöt eivät innostu yrittäjyydestä tai yritystoiminnan kasvattamisesta (pelko riskin oton ja taloudellisesta turvasta), on pyritty vastaamaan mm. kannustavien yritysmerkkin, oikean tiedon välittämisen ja elinkeinoneuvojen ammatillisen tuen keinoin. Yrityksen alkuvaiheen toimintatilojen puutteen aiheuttamaan riskiin on vastattu kartoittamalla ja hankkimalla yhdessä kuntien elinkeinopalvelujen kanssa toimitiloja ja niissä tarvittavia laitteita Kemijärvellä ja Rovaniemellä.

4.3. Yhteistyökumppanit

Hankkeella on ollut laaja yhteistyöverkosto, jota hyödynnettiin jo hankkeen suunnitteluvaiheessa. Näihin kuuluvat eri organisaatiot ja asiantuntijat ympäri Suomea sekä ulkomailla, erityisesti Keski-Euroopassa. Yhteistyökumppanit on lueteltu seuraavassa kohdassa 4.4. Tulokset.

Hankkeen työpaketit on toteutettu kumppanuushankkeena Itä-Lapin kuntayhtymän ja Lapin ammattiopiston kesken. Itä-Lapin kuntien, Sodankylän, Rovaniemen, Ranuan ja Ylitornion kuntien elinkeinopalvelujen kanssa on tehty yhteistyötä mm. järjestämällä yrittäjälähtöisiä työpajoja.

Luonnonvarakeskus ja Lapin ammattikorkeakoulu ovat olleet erittäin tärkeitä kumppaneita mm. Lutunen- ja Uusia tuotteita metsästä Uutu – hankkeiden kautta. Matkailun tutkimus- ja koulutusinstituutti MTI:n kanssa on tehty yhteistyötä sekä yhteisten työpajojen että uusien hankkeiden suunnittelun merkeissä. Yhteistyöhankkeita ovat olleet Lappilaisia makuelämyksiä matkailijalle, Jakamistalous Matkailussa ja Ranuan yritysryhmähanke. Sodankylän kunnassa on toteutettu Keruusta kipinää kyliin- ja Tutkimus tuottamaan – hankkeita, joiden kanssa on tehty yhteistyötä tapaamisten ja kahden yhteisen työpajan kautta.

4.4. Tulokset ja vaikutukset

Hankkeen työpaketit on toteutettu kumppanuushankkeena yhdessä Itä-Lapin kuntayhtymän ja Lao:n kesken. Hankkeen projektipäällikön päävastuualue oli Itä-Lappi ja Sodankylä ja projektisuunnittelijoiden päävastuualue oli Rovaniemen koulutuskuntayhtymän alue. Projektihenkilöstön välinen yhteistyö oli tiivistä ja tuloksekasta. Työntekijöiden tukena oli myös projektityöryhmä, joka kokoontui skype välityksellä noin kuukauden välein kevääseen 2017 asti. Projektiryhmään kuuluivat hankehenkilöstön lisäksi edustajat Itä-Lapin kuntayhtymästä ja Sodankylän kunnasta.

Hankesuunnitelmassa toimenpiteet on jaettu teematyöpaketeiksi (1-5). Kartoituksia toteutettaessa kartoitimme tila- ja kehitystarpeita samalla kertaa.

Itä-Lapin kuntien kartoituksen on toteutettu ulkopuolisena asiantuntijapalveluna, jonka toteutuksesta on vastannut ProAgria Lappi ry:n yritysasiantuntija Johannes Vallivaara. Kehittämissuunnitelmaraportti on valmisteltu keräämällä aineistoa sekä yrityshaastatteluin että asiantuntijoiden kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta. Niistä on tehty yhteenvetoja sekä toimenpidesuosituksia. Maakunnallisesta näkökulmasta Itä-Lapin alueella tehty kartoitus ja kehittämistyö voivat peruseriaateiltaan soveltua myös muiden alueiden käyttöön.

Kartoitusraportti jakautuu kolmeen osioon. Ensimmäinen osio käsittelee luonnontuotealan potentiaalia ja nykytilannetta Itä-Lapissa. Toisessa osassa käydään läpi tavoitetilaa Itä-Lapin osalta, ja kolmannessa toimenpiteitä, jotta tämä tullaan saavuttamaan (liite 1, Itä-Lapin luonnontuotealan kehittämissuunnitelma, Johannes Vallivaara, ProAgria Lappi ry).

Lapin ammattiopiston osuudesta kartoituksen laatimisessa vastasivat projektisuunnittelijat Aini Ojala ja Rauni Korva-Hyötylä. Kartoitukseen kuuluivat yhteydenotot kuntien elinkeinotoiminnan vastuuhenkilöihin ja sieltä sekä muualta verkostoista saatujen yhteystietojen pohjalta haastateltiin 19 luonnontuotealan yrittäjää elintarvikkeiden alkutuotannosta, jalostuksesta ja osin myös markkinoinnista ja myynnistä (liite 2, Luonnontuotealan yrityshaastattelut – elintarvikkeet, Aini Ojala, Lao)

Luonnontuotealan yritysten tilanne Lapissa on kahtalainen; niistä osan toiminta on taantuva ja hiipuva, osa taas tähtää vahvasti tulevaisuuteen ja kasvuun. Yritykset ovat enimmäkseen pieniä, pelkästään yrittäjän tai muutaman muun työllistäviä ja niiden kannattavuus arvioidaan usein tyydyttäväksi tai heikoksi, muutama kuitenkin hyväksi. Useimpiin yhdistetään kausiluonteisuus ja osa-aikaisuus. Liiketoimintasuunnitelmat ja tulossennusteet ovat monella vanhentuneita ja muutama miettii toiminnan lakkauttamista tai sukupolven vaihdosta. Liiketoimintaosaamista tarvitaan lisää suurelle osalle yrityksistä. Tuoteaihiot ovat hyviä, ja niille on varmasti markkinoilla kysyntää, mutta nyt pitää vain ottaa ne seuraavat askeleet liiketoiminnan polulla. Taustalla on tehty paljon hyvää työtä, ja nyt aikakin vaikuttaisi olevan otollinen tehdyn työn tulouttamiseksi elinkeinoelämän kautta. Tämä edellyttää kuitenkin vielä paljon toimenpiteitä ja raakaa työtä, jotta tässä onnistumme.

Hanke on järjestänyt Itä-Lapin kunnissa, Kemijärvellä, Sallassa, Pelkosenniellä ja Savukoskella sekä Lapin koulutuskuntayhtymän alueella Ranualla, Rovaniemellä ja Ylitorniolla useita työpajoja luonnontuote- ja matkailualan toimijoille yhteistyössä kuntien elinkeinotoimijoiden ja muiden hankkeiden kanssa eri teemoista, kuten keruutoiminnan tehostamisesta, ruokamatkailusta, tuotteistamisesta ja markkinoinnista.

Kemijärvellä on saatu tuotantotilakartoitusten pohjalta suunniteltua ja toteutettua toimivat tuotantotilat luonnontuotealan yrittäjille yhdessä Kemijärven kaupungin elinkeinotoimen kanssa. Tilat on saatu toimintakuntoon ja yrittäjien käyttöön keväällä 2017 Kemijärven kaupungin avustuksella.

Rovaniemen Markkinakiinteistöt Oy:ltä saatiin vuokrattua koeluonteisesti tilat luonnon raaka-aineiden esikäsitteilyä ja varastointia sekä poimijakoulutusta varten. Kalusteet ja laitteet, kuten kuivurit, saatiin lainaksi Lapin ammattiopistolta. LuoLi -hankkeen toimenpiteiden kohteena olleet luonnontuotealan yrittäjät ja yrittäjyyttä suunnittelevat henkilöt ovat yhdessä toimineet näissä tiloissa ja organisoineet keruutoimintaa usean yrityksen tarpeisiin. Kesän 2017 aikana on kerätty arvokasta kokemusta jatkoa ajatellen.

Näytemaan perustamisen selvitys oli eräs hankkeen tavoitteista. Lapin ammattiopiston Metsäruusun toimipisteen ja siellä sijainneen näytemaan lakkautuksen jälkeen etsittiin sopivaa paikkaa luonnonkasvien sijoittamiselle. Itä-Lapissa Lao:n Kemijärven toimipisteellä ei ollut mahdollista ylläpitää näytemaata resurssipulan vuoksi. Rovaniemellä osa kasveista siirrettiin kaupunkipuutarhaan, mutta suurin osa pääsi Kittilän Könkääle Luonnonvarakeskuksen Voimametsistä viherkattoihin -hankkeen avustuksella perustetulle yrttitarhalle ja -poluille. Myös Posiolle Pentik Oy:n Timisjärven taidekeskukseen perustettiin kesällä 2017 yrttipiha, johon hankittiin LuoLi:n avulla luonnonkasveja. Ammattiopisto Lappian Louen toimipisteen kanssa käytiin neuvottelu luonnonkasvien viljelyn aloittamisesta ja lisäysmateriaalin tuottamisesta luomulaatuisena viljelijöille.

Ensimmäinen yritysryhmähankemus on jätetty kesäkuussa ja elokuun alussa saatiin sille myönteinen rahoituspäätös ELY -keskuksesta. Hankkeen avulla vahvistetaan Ranuan luonnonvarayrittäjien liiketoimintaa suunnittelemalla ja kehittämällä hyvinvointialan tuotteita ja palveluja verkostoyhteistyönä. Hanketta hallinnoi Lapin Ammattikorkeakoulu. Itä-Lapin alueelle suunnitellaan myös yritysryhmähanketta LuoLi-hankkeen, kuntien elinkeinotoimen, Pohjoisimman Lapin Leader ry:n ja mukaan tulevien yrittäjien yhteistyönä. Suunnitteilla on myös laajempi hyvinvointipalvelutuotteeksi kehittämishanke yhteistyössä matkailuyritysten kanssa koko Lapin alueelle työnimenä: Lappi-luxus – Palveluja ja tuotteita lappilaiseen hyvinvointimatkailuun. Tässä hankesuunnitelmassa painotetaan tuotteistamisen ohella markkinointiosaamista osana luonnontuotealan yritysten osaamisen vahvistamista.

Hankehenkilöstö on tehnyt laajasti yhteistyötä koko Lapin alueella eri toimijoiden, kuten Lapin liiton, Leader -ryhmien, ProAgrian, Lapin ammattikorkeakoulun, Matkailun tutkimus- ja koulutusinstituutin (MTI), Lapin yliopiston, Luonnonvarakeskuksen, kuntatoimijoiden, järjestöjen, kuten 4H sekä muiden hankkeiden kanssa Lapissa ja koko Suomessa.

Viestintää ja tiedotusta on tehty esitteiden, nettisivujen, LuoLi hankkeen facebook -sivujen, uutiskirjeen ja median kautta. Hanketta on esitelty useissa tapahtumissa Lapissa, Oulussa ja Joensuussa sekä yhteistyötapaamisissa.

Kehittämistoiminta tulisi nähdä aina prosessuaalisena tekemisenä, jossa on selkeitä erilaisia ajallisesti eriäviä vaiheita, jotka on purettu konkreettisesta tavoitteesta. Paikallisten julkisten toimijoiden kehitystoiminta kehittymättömällä toimialalla tarvitsee tuekseen myös vahvan maakunnallisen verkoston sekä maakunnan rajat ylittäviä verkostoja. Yksittäisen yrityksen tai kehittäjän osalta tämä työ voidaan nähdä haastavana, minkä takia meidän tuleekin laajassa yhteistyössä luoda toimivat verkostot luonnontuotealan kehittämiseksi. Kehittäminen pitää nähdä yhteisenä haasteena ja ymmärtää, että jos kokonaisuudesta jää puuttumaan osakokonaisuuksia, niin toiminnallisesti järjestelmä ei toimi. Meidän tulee haastaa toinen toisemme tukemaan tämän kokonaisuuden läpivientiä, jotta toimialalle saadaan synnytettyä merkittävä määrä yrittäjiä ja työpaikkoja.

VETURIYRITYSTEN JA -YRITTÄJIEN KARTOITUS

Veturiyritykset:

Arctic Warriors Oy, Katja Misikangas, Tuija ja Ilkka Kauppinen
Annelin yrtit & karkit Oy, Anneli Tahvonen
Arctic Forrest Foods Oy, Jari Kurtti

Hilla Naturkosmetik UG, Saksa, Sirkku Hahn
Pentik Oy, Anu Pentik

Muut mukana olleet yritykset:

Osuuskunta AapaLappi, Eija Koponen, Eeva-Liisa Soppela, Kaisa Tervo
Wild from Arctic, Sanna Jämsä
Osuuskunta KaamosKehrä, Niina Mattila, Mirja Kelloniemi, Eija Vuorela, Eija Nurmela
Erämaan Ellit, Marjaana Parviainen
Osuuskunta KorvatunturinMaa, Riitta Kilpimaa, Eija Wessman
Kemijärven Leipomopalvelut Oy, Tuula Lehtola
Santa`s Beauty, Minna Holm
Metsänpeitto, Tiia Kiiski
Yellow Mood, Hannamari Rahkonen
Hierontapalvelut Anu Kaikkonen, Anu Tahkola
Hunttiina Kunnanmetsästäjä, Tiina Torvinen

Outi´s Herbs, Outi Lohi

Reijo Sääskilahti Ky

Isäntä Matin Museo, Seppo Leinonen

Omapaja Oy, kehittämispäällikkö Heikki Karjalainen

Valkonenpohjonen, Pekka Kauko, Tiina Sarste

LAromit Oy, Anni-Inkeri Törmänen

Kalastaja Taisto Törmänen

Hunajan tuottajat, Niilo Huhtanen, Markku Mykkälä

TEH – yhdistykseen kuuluvat yritykset, Itävalta

Sallan poropuisto, Tarja Mattila

Hotelli Suomu, Outi Ketola

Rantahotelli Uitonniemi, Kaija Saari

Kairankutsu Oy, Eero Fisk

Santa´s Hotel Aurora, Sofia Karimäki

Pyhän Luontoretket, Raija Järvinen

Ravintola Punainen Kettu Oy, Marja Heikkilä

Lomakeskus Pyhä Astel, Urpo Haapalainen

Pyhätunturin Ravintolat, Jarno Jaksola

Luonnon Magiaa, Nina Abraitis

Hotelli Kievari, Ylitornio

Napapiirin Järvilomat Oy, Kaisa Koivisto

Kahvila-ravintola Aavasaksan Paviljonki, Jaana ja Virpi Peitso

Lapin Sara Oy, Ylläksen Pihvikeisari, Jaana Sara

Levi Center Hullu Poro, Päivikki Palosaari

Hankkeet

Kemijärven Kylät – hanke, Olga Manninen

Lutunen-hanke, Luonnonvarakeskus, Rainer Peltola, Lapin amk, Seija Niemi, Johanna Kinnunen

Uutu -hanke Lapin Amk, Seija Niemi, Johanna Kinnunen

Lähiuokaa lautaselle – hanke, MTI, Lapin amk, Milla Hirvaskari, Merja Vankka ja Mirva Tapaninen

Lapin yliopisto, MTI, Monika Lüthje,

Arktinen biotaloushanke & Maaseutuklusteri, Lapin liitto, Tanja Häyrynen, Johannes Vallivaara,
Johanna Asiala

Green Care – hankkeet, Lapin amk, Reeta Sipola ja Sanna Vinblad

Säädökset tutuiksi - laadun ja turvallisuuden kehittäminen elintarvikeketjussa – hanke, Lapin amk,
Petri Muje

LUMOA – koordinaatiohanke, Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti, Juha Rutanen

Luonnonvaratuotannon kehittämishankkeet, Naturpolis Oy, Toini Kumpulainen
Keruuusta kipinää kyliin – hanke, Sodankylä, Marjaana Aarnio ja Pekka Kaukko
Ruhosta Ruuaksi – hanke, CashWomen, Eija Tammela, Lao, Jänkätien yksikkö, Hannu Pekkala
Parasta Poroa – koulutushanke, Lao, Jänkätien yksikkö, Hannu Pekkala, Paliskuntain yhdistys,
Maaren Angeli, Matti Särkelä
Lappari-hanke, Lapin yliopisto, Arktinen keskus, Anne Tuomivaara, Päivi Soppela
Valoisten kesäöiden ja keskiyönauringon kasvattamaa Sinulle - liiketoimintamallin
konseptointihanke, Kolarin kunta, Eveliina Niva

Rahoitus- ja kehitysorganisaatiot

Lapin Ely, luonnontuotealan toimialapäällikkö Anne Ristioja
Lapin Ely, ryhmäpäällikkö Eija Harju ja maksatustarkastaja Johanna Kaasinen
Leader Pohjoisin Lappi, hankeneuvoja Annika Kostamo
Leader Peräpohjola ry, toiminnanjohtaja Laura Vilander
Outokaira tuottajien ry, Leader-ryhmä, toiminnanjohtaja Anne Anttila
Leader Tunturi- Lappi, toiminnanjohtaja Nina-Maria Möykkönen
Lapin liitto, projektipäällikkö Tanja Häyrynen, projektikoordinaattori Johanna Asiala
ProAgria Lappi ry, yritysasiantuntija Johannes Vallivaara

Kunta- ja koulutusorganisaatiot

Itä-Lapin kuntayhtymä, hallituksen puheenjohtaja Erkki Parkkinen, kehittämisspäällikkö Dina Solatie,
toimistosihtööri Kaarina Imponen
Pelkosenniemen kunta, kunnanjohtaja Pertti Severikangas, elinkeinokoordinaattori Mika Tenhunen
Sallan kunta, elinkeinokoordinaattori Mikko Niemelä, talous- ja elinkeinojohtaja Kirsi Kangas,
hallinto- ja kehitysjohtaja Pekka Huhtala
Savukosken kunta, kunnanjohtaja Antti Mulari, elinkeino-maaseutusihiteeri Reija Aaltonen,
Susanna Schwartz-Matero
Kemijärven kaupunki, elinkeinoneuvoja Soile Matero,
Sodankylän kunta, biotalouskoordinaattori Marjaana Aarnio
Ranuan kunta, kehittämisspäällikkö Riikka Tuomivaara, matkailukoordinaattori Marika Tiikkaja
Ylitornion kunta, yritysneuvoja Toni Kraatari
Lao Kemijärven yksikkö, opettajat Anu Tossavainen ja Airi Pirttijärvi-Virtanen
Lao Kemijärven yksikön luonnonvaratuottajaopiskelijat
Lao Porokadun yksikkö, kuntoutuksen, parturi-kampaaja- ja kauneusalan opettajat
Lao Jänkätien yksikkö, opettaja Hannu Pekkala ja työpaikkaohjaaja Tapani Koski
Lao rehtori Taisto Arkko, toimipistepäällikkö Ritva Vartiainen ja koulutuspäällikkö Tapani Kähkönen
Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, varajohtaja Veli-Pekka Laukkanen

Rovaniemen 4H-yhdistys, toiminnanohjaaja Mia Setälä

Rovaniemen kehitys Oy, yrityskehittäjä Matti Impiö

Rovaniemen markkinakiinteistöt Oy, toimitusjohtaja Pekka Rouhiainen, kiinteistöpäällikkö Toimi Pajari

TOTEUTETUT TYÖPAJAT JA SEMINAARIT

Hanke on järjestänyt Itä-Lapin kunnissa, Kemijärvellä, Sallassa, Pelkosenniemellä ja Savukoskella sekä Lapin koulutuskuntayhtymän alueella Ranualla, Rovaniemellä ja Ylitorniolla useita työpajoja (yli 30) luonnontuote- ja matkailualan toimijoille yhteistyössä kuntien elinkeinotoimijoiden ja muiden hankkeiden kanssa eri teemoista, kuten keruutoiminnan tehostamisesta, ruokamatkailusta, tuotteistamisesta ja markkinoinnista. Työpajoihin on osallistunut yli 400 alueen henkilöä.

Keruusta kipinää – luonnosta liiketoimintaan -työpajoja järjestettiin keväällä 2017 Kemijärvellä, Sodankylässä ja Rovaniemellä. Työpajoihin osallistui yli sata luonnonraaka-aineiden keruusta kiinnostunutta. Noin puolet heistä jätti yhteystiedot keruutuotteista kiinnostuneille yrittäjille. Työpajoissa oli asiantuntijaluentoja seuraavista aiheista: keruutoiminta, kasvit ja niiden käsittely, viranomais määräykset, luomusta lisäarvoa, yritystarina ja keruutoiminta, 4H-yhdistyksen luonnontuotteiden keruutoiminnan kokemukset ja käytännöt, luonnontuotteiden keruu ja keruupisteen toiminnan kehittäminen, keruualueet ja valtion metsät, luonnontuotepainotteinen metsäsuunnittelu ja ryhmätyöskentely, jossa verkostoidutaan ja etsitään keinoja kehittää luonnontuotteiden keruuta ja tuotantoa.

Tuotantotilatarpeiden kartoitustyöpajoja järjestettiin Kemijärvellä vuoden 2016 ja 2017 aikana ja Rovaniemellä keväällä 2017. Työpajoihin osallistui luonnontuotealan yrittäjiä, tuotantotila-asiantuntija-arkkitehti, terveystarkastaja, elinkeinopalvelun- ja teknisen puolen asiantuntijat, palopäällikkö. Hanke toimi tuotantotila-asian koordinoijana, kokoonkutsujana ja asiantuntijoiden kutsujana. Kemijärvellä kokoontumisia oli neljä ja viisi arvioitavaa tuotantotilakohdetta. Kemijärvellä on saatu tuotantotilakartoitusten pohjalta suunniteltua ja toteutettua toimivat tuotantotilat luonnontuotealan yrittäjille yhdessä Kemijärven kaupungin elinkeinotoimen kanssa. Tilat on saatu toimintakuntoon ja yrittäjien käyttöön keväällä 2017 Kemijärven kaupungin kehittämissyhtiön ansiosta.

Rovaniemellä järjestettiin myös tuotantotilakartoitustyöpajoja keväällä 2017. Rovaniemen Markkinakiinteistöt Oy:ltä on saatu vuokrattua koeluonteisesti tilat luonnon raaka-aineiden esikäsitteilyä ja varastointia sekä poimijakoulutusta varten kesäkuussa 2017. Kalusteet ja laitteet, kuten kuivurit, saatiin lainaksi Lapin ammattiopistolta. Tiloissa toimii kaksi luonnontuotealan yrittäjää ja kolme yrittäjyyttä suunnittelevaa henkilöä.

Tuotteistamistyöpajoja järjestettiin Kemijärvellä, Sallassa, Pelkosenniemellä, Savukoskella, Rovaniemellä ja Ranualla kevään aikana 2017. Niissä oli mukana tuotteistamisen asiantuntijoita. Osallistujina olivat alueen luonnontuotealan yrittäjät ja yrittäjyydestä kiinnostuneet sekä muut alan toimijat.

Kuohujuoma työpajan tavoitteena oli luoda yksinkertainen excel –pohjainen työväline tuotannon ohjaamiseksi, tuotantoprosessin läpikäynti, tila- ja konetarpeiden määrittäminen sekä mahdollinen yhteistyö ja yhteisten kehittämistoimenpiteiden suunnittelu.

Kiinan työpajan tavoitteena oli saada näkemystä millaisilla tuotteilla Kiinan markkinoille kannattaa lähteä ja miten markkinoille pääsee.

Matkailutuotetyöpajan tavoitteena oli löytää tuotteita, joille on matkailutoimialalla kysyntää.

Luonnontuotteen tuotteistamisen työpajan tarkoituksena oli luoda työvälineitä tuotteistamiselle sekä miettiä mahdollisten yhteisten tuotteiden kehittämistä. Ideoitiin ja koottiin eri yrittäjien yhteinen tuotekori, jota voidaan markkinoida joulukori- tai lahjakorituotteena.

Tuotteistamisen perusteet – työpajan (3 kokoontumista keväällä 2017) tavoitteena oli auttaa aloittelevia yrittäjiä saamaan ymmärrys tuotteistamisprosessista sekä saamaan alulle osallistujan oman tuotteen tuotteistus. Esimerkkeinä tuotteistettiin sekä elintarvike- että hyvinvointituote.

Hillakoulu – tuotteistamistyöpajoja (3 pajaa) järjestettiin Ranualla keväällä 2017 yhteistyössä Ranuan kunnan elinkeinotoimen kanssa. Työpajojen aiheina olivat hyvinvointituotteet, elintarvikkeet ja matkailupalvelutuote.

Tuotteistamistyöpajojen tuloksena yrittäjät saivat työkaluja tuotteistamiselle, miettimistä mahdollisten yhteisten tuotteiden kehittämiseksi, näkemystä millaisilla tuotteilla kannattaa lähteä esimerkiksi Kiinan markkinoille ja millaisille tuotteille on kysyntää matkailutoimialalla.

Yritysryhmähanke-työpajoja järjestettiin Kemijärvellä, Rovaniemellä ja Ranualla. Työpajojen tavoitteena oli saada alueen yrittäjät yhdessä kehittämään toimintaansa, kuten yhteinen brändi, markkinointi, toimintaverkosto ja miettimään toimenpiteitä ja rahoitusta asian edistämiseksi.

Ensimmäinen yritysryhmähankehakemus on jätetty kesäkuussa ja elokuun alussa sille saatiin myönteinen rahoituspäätös ELY-keskuksesta. Hankkeen avulla vahvistetaan Ranuan luonnonvarayrittäjien liiketoimintaa suunnittelemalla ja kehittämällä hyvinvointialan tuotteita ja palveluja verkostoyhteistyönä. Hanketta hallinnoi Lapin ammattikorkeakoulu. Itä-Lapin alueelle suunnitellaan myös yritysryhmähanketta LuoLi-hankkeen, kuntien elinkeinotoimen ja mukaan tulevien yrittäjien yhteistyönä. Suunnitteilla on myös hyvinvointipalvelujen kehittämishanke yhteistyössä matkailuyritysten ja MTI:n (Matkailun tutkimus- ja koulutusinstituutti) kanssa koko Lapin

alueelle. Samoin on työn alla suunnitelma Itä-Lapin alueelle yritysryhmähanke yhdessä Kemijärven kaupungin elinkeinopalvelujen kanssa.

Läheltä - Luonnosta työpajoja järjestettiin keväällä 2017 Kemijärvellä ja Ylitorniolla yhteistyössä Lappilaisia Makuelämyksiä Matkailijalle –hankkeen kanssa. Teemana oli lähiruoasta ja luonnontuotteista kilpailukykyä Lapin matkailulle. Luennoitsijoina ja osallistujina olivat alueen luonnontuote- ja elintarvikealan yrittäjät, kalastajat sekä asiantuntijat matkailualalta, kalataloudesta, luonnontuotealalta ja kuntien elinkeinotoimista. Tavoitteena oli saada alueen yrittäjät verkostoitumaan ja kehittämään toimintaansa yhdessä asiantuntijoiden kanssa.

Kemijärvellä järjestettiin syksyllä 2016 kolme **verkostoitumisen työpajaa**, joiden teema oli Ota Some Haltuun. Mukana oli eri alan yrittäjiä Kemijärveltä ja Pelkosenniemeltä (kaksi luonnontuotealan toimijaa + neljä matkailualan yrittäjää).

Luonnontuotealan tulevaisuustyöpajoja järjestettiin Kemijärvellä ja Rovaniemellä syksyllä 2017. Niihin osallistui alueen luonnontuotealan yrittäjiä ja muita alan toimijoita. Niissä pohdittiin Lapin luonnontuotealan tulevaisuutta asiantuntija-alustusten ja työpajatyöskentelyn kautta.

Luonnontuotematka Itävaltaan 24. – 28.4.2017 (liite 3, Matkaraportti)

LuoLi – luonnosta liiketoiminnaksi – hanke järjesti opinto- ja yhteistyömatkan Itävaltaan Salzburgin osa- valtioon TEH – yhdistyksen (Traditionelle Europäische Heilkunde = perinteinen eurooppalainen terveystieto) vieraaksi. TEH-yhdistys toimii luonnontuotealan (ravinto, luontaishoidot, käsityöt) yrittäjien, kouluttajien ja kehittäjien yhteisenä järjestönä, joka edistää luonnonmukaisten menetelmien perinnetietouden hyödyntämistä ja dokumentoi sitä järjestelmällisesti. Tämä dokumentaatio on päässyt mm. UNESCO:n maailman- perintölistalle v. 2010. Yhdistys tarjoaa yrityksille yhteiset markkinointikanavat ja yhtenäisen visuaalisen ilmeen (www.teh.at). TEH-Akatemia järjestää monenlaista luonnontuotealaan liittyvää koulutusta. Yhdistys vieraili LuoLi - hankkeen organisoimalla matkalla Lapissa elokuussa 2016 ja silloin sovittiin yhteistyöstä ja tästä vastavierailusta.

Matka oli erittäin mielenkiintoinen, ajatuksia herättävä ja innostava. Näistä loistavista esimerkeistä voidaan ammentaa monia osia Lapin mahdollisuuksien terävöittämiseksi ja auttamiseksi. Tästä on helppo lähteä eteenpäin ja monia keskusteluja on jo käyty tämän matkan jälkeen. Keskustelut ovat avanneet useampia silmäpareja miettimään esimerkiksi omaa tuotantoaan ja sitä, mistä maatilan tulonmuodostus koostuu.

VIESTINNÄN JA TIEDOTTAMISEN TULOKSET

Hankkeen viestinnän keskeisenä tavoitteena ja tehtävänä oli tiedottaa hankkeen ja sen kartoitusten sekä muista hanke toiminnan tuloksista, työpajoista, eri suunnitelmista, luonnontuote-alan strategiasuunnitelmasta. Pääasiallisin kanava oli sähköinen uutiskirje sähköpostitse, sosiaalinen media ja nettisivut ja tapahtumat, seminaarit, palaverit sekä muut kohtaamiset.

Viestinnän visuaalinen ilme (liite 4, julisteet A4, A3, roll-up, esitteet, uutiskirje, käyntikortit)

Hankkeen tiedotteet ja julkaisut profiloitiin Manner Suomen maaseudun 2014 - 2020 kehittämissuunnitelman, Lapin ammattiopiston, Rovaniemen koulutuskuntayhtymän ja Itä-Lapin kuntayhtymän ja Sodankylän kunnan tunnuksin. Viestinnässä käytetään mahdollisuuksien mukaan hyväksi Lappi-brändiaineistoa. Hankkeen tiedottamisessa noudatettiin maaseutu.fi:n tiedotusohjeita ja kuvapankkia sekä omaa LuoLi hankkeelle laadittua visuaalista ilmettä. Viestinnässä käytetään LuoLi – hankkeen viestintäpohjia. Visuaalinen ilme oli yhdenmukainen, käyntikorttien pohjat, kokousasiakirjat, lehti-ilmoitukset, roll-up esitteet, hanke-esitteet A3 ja A4, PowerPoint – esityspohjat ja sähköisen uutiskirje sekä hallinnoijan ja yhteistyökumppanin nettisivut; Itä-Lapin kuntayhtymä ja Rovaniemen koulutuskuntayhtymä Redu.

TIEDOTTAMISTA MEDIASSA (liite 5, lehtijutut)

Lehtijuttuja Koti-Lapissa kuusi kertaa
Lehtijuttu Lapin Kansassa kolme kertaa
Lehtijuttu Lappilaisessa kolme kertaa
Lehtijuttu Kuriirissa kerran

Biotalousalan hankejulkaisu ([Luoli hankkeesta](#))

Radiohaastattelu RadioKajauksessa kerran

Päätösseminaarin esitykset Youtube:ssa ([LuoLi seminaari](#))

Määrälliset mittarit

- saadut medianäkyvyyden määrä 16
- LuoLi hankkeen facebook tykkääjien on 192
- uutiskirjeen lukijamäärä 208

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

ITÄ-LAPIN LUONNONTUOTEALAN 3-VUOTINEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Itä-Lapin luonnontuotealan kehittämisohjelman tarkoituksena on edistää luonnontuotealan yrittäjyyttä kannattavilla toimenpiteillä ja parantaa Itä-Lapin maaseudun elinvoimaisuutta. Ohjelmassa esitetään myös toimenpiteet, joilla vauhditetaan luonnontuotealan kannattavuutta, jotta paikallisia luonnontuotteita hyödynnettäisiin Itä-Lapissa mahdollisimman tehokkaasti. Ohjelmassa kuvataan, miten uusia liiketoiminta- ja ansaintamalleja synnytetään Itä-Lappiin. Haluamme olla tukemassa pieniä yrityksiä ja toimijoita olemassa olevien isompien yritysten ja toimijoiden rinnalla.

Ohjelman laatimiseen on osallistunut kaikkiaan noin 30 henkilöä. Haastateltavia yrityksiä mukana on ollut noin 10 eri organisaatioiden ja 15 yritysten edustajia. Kahdessa tulevaisuustyöpajassa on kokoontunut Itä-Lapin kuntayhtymän elinkeinotiimin jäseniä, jossa on pohdittu luonnontuotealan tulevaisuutta vuonna 2020. Luonnontuotealan visio on luotu haastattelujen ja työpajatyöskentelyn pohjalta.

Ohjelman täytäntöönpanossa tärkeäksi seikaksi nousee erityisesti yrittäjyyteen kannustaminen ja toimijoiden tehokas yhteistyö.

Luonnontuotealan liiketoiminnalliset mahdollisuudet on tunnustettu, mutta niitä ei vielä laajassa mittakaavassa ole onnistuttu muuttamaan liiketoiminnaksi. Taustalla on tehty paljon hyvää työtä, ja nyt aikakin vaikuttaisi olevan otollinen tehdyn työn tulouttamiseksi elinkeinoelämän kautta. Tämä edellyttää kuitenkin vielä paljon toimenpiteitä ja raakaa työtä, jotta tässä onnistumme (liite 6, Itä-Lapin 3-vuotinen luonnontuotealan suunnitelma).

Lapin Luxus – kehittämishanke

Alustava hankesuunnitelma

Hankkeen tarkoitus/päämäärä:

Hankkeen tarkoitus on edistää luonnontuotteisiin liittyvää yritystoimintaa Lapissa. Päämääränä on, että hyvinvointipalveluja tarjoavilla yrityksillä on tutkittuja ja turvallisia, mahdollisimman lähellä ja luonnonmukaisesti tuotettuja tuotteita ja niiden ympärille rakennettuja, perinne- ja tutkimustietoon pohjautuvia palvelutuotteita. Niitä on testattu oppilaitosyhteistyönä ja yritysten välisissä verkostoissa hankkeen tuella.

Työpakettit:

1. Hyvinvointipalvelujen perinne- ja tutkimustiedon kerääminen pohjaksi tuotteistamiselle.

Kartoitetaan aluksi hyvinvointipalveluja tuottavien yritysten nykytilanne ja tarpeet tuotteistamisen lähtökohdaksi. Kerätään tietoa eri lähteitä, tietoa tuottavia organisaatioita ja hankkeita, kuten LUTUNEN, hyödyntämällä. Käydään pilotoimassa hyviä käytänteitä kotimaassa, esimerkiksi Kuusamossa ja ulkomailla, esimerkiksi Itävallassa. Välitetään tietoa sitä tarvitseville ja hyödyntäville yrityksille ja oppilaitoksille eri menetelmin.

2. Olemassa olevien puitteiden, kuten hoitolaitosten hyödyntäminen – lyhyellä aikavälillä uusia tuotepaketteja käyttöön

Hoitolaitoksille, sauna- ja matkailuyrityksille sekä ekokampaajille ja -kosmetologeille saadaan uusia tuotteita käyttöön lyhyelläkin aikavälillä. Olemassa olevat tuotteet ja niiden tuottajat saatetaan yhteen tuotteita tarvitsevien yritysten kanssa esimerkiksi työpajojen ja työpaikkakäyntien avulla.

3. Lappilaiset luonnontuotteet ja – materiaalit hyvinvointipalveluihin räätälöidysti. Luonnontuotteita sisältäviä hyvinvointituotteita tuotetaan saunapalveluihin, kylpyihin, yrttinyttihoitoihin, käsi-, jalka-, kasvo- ja vartalohoitoihin ym. Niitä räätälöidään yrityskohtaisesti ja testataan oppilaitoksessa osana hius- ja kauneudenhoitoalan ja hierojien koulutusta yhteistyössä yritysten kanssa.

4. Tuoteturvallisuus osana tuotteistamista. Pakkaus, tuoteselosteet, etiketit selvitettyinä myytäväksi tuotteeksi tärkeimpien asiakasryhmien ja tuotteiden osalta.

Visit Finland Luxury – sarjaan saadaan ainakin yksi palvelutuoteryhmä Lapista.

6. Allekirjoittajat ja päiväys

Kemijärvellä 31.10.2017

Dina Solatie, kehittämispäällikkö

LIITTEET:

- Liite 1 Itä-Lapin luonnontuotealan kehittämissuunnitelma, ProAgria Lappi, Johannes Vallivaara, Keijo Siitonen, Pekka Myllylä, Iida Wessman
- Liite 2 Luonnontuotealan yrityshaastattelut –elintarvikkeet, Luoli –Luonnosta liiketoiminnaksi –hanke, projektisuunnittelija Aini Ojala
- Liite 3 Luonnontuotematka Itävaltaan 24.–28.4.2017 matkaraportti
- Liite 4 Tiedotusmateriaali (paperiversiot kansiossa)
- Liite 5 Lehtileikkeleet (paperiversiot kansiossa)
- Liite 6 Itä-Lapin 3-vuotinen luonnontuotealan kehittämissuunnitelma 2017–2020